

การประเมินโครงการปฏิบัติธรรมของนักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา*

เปรมฤดี ศรีวิชัย พย.ม.** สุระพรรณ พนมฤทธิ์ พย.ม.***
บัวบาน ยะนา ศศ.ม.**** นพ. สุรพันธ์ แสงสว่าง*****

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน (1) บริบทของโครงการ (2) ปัจจัยการดำเนินโครงการ (3) กระบวนการดำเนินโครงการ และ (4) ผลการดำเนินโครงการ โครงการปฏิบัติธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

กลุ่มตัวอย่างคือหัวหน้าโครงการและคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 14 คน และนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 วัดความคิดเห็นของคณะกรรมการฉบับที่ 2 วัดความคิดเห็นของนักศึกษา ฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น 0.76 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการในส่วนของคณะกรรมการดำเนินงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน สำหรับผู้เข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เช่นกัน คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เป็นผลจากการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมด้านต่อไปนี้ได้แก่ ด้านการเคารพในคุณค่าศักดิ์ศรีและความเป็นปัจเจกทั้งของตนเองและผู้อื่น ด้านกิริยาท่าทางสุภาพอ่อนโยนกระตือรือร้น ด้านการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ด้านการรวมแรงรวมใจ ด้านการมีจิตสำนึกในการให้บริการด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของวิชาชีพและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.31 ถึง 4.34 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.56 ถึง 0.59 ยกเว้นด้านคิดอย่างมีวิจารณญาณสร้างสรรค์ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดคือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

คำสำคัญ : การประเมิน โครงการปฏิบัติธรรม นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล

---

* ได้รับความสนับสนุนการทำวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

*** ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

**** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

***** นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จ.เชียงใหม่

An evaluation of moral and ethical promotion program for the forth year nursing students of the Boromarajonani Nursing College at Phayao*

Sriwichai., P., M.N.Sc.** Panomrid., S., M.N.Sc.***
Yana., B., M.A.**** Sangsawang., S., M.D.*****

Abstract

The purposes of this study were to evaluate: (1) context; (2) input; (3) process; and (4) product of a) moral and ethical development, and b) promotion program of The Forth Year Nursing Students of Boromarajonani College of Nursing, Phayao

The samples of the study were: 1) 14 of the head and staff of the program and 2) 82 forth year nursing students. Data were collected using two questionnaires. One was to assess students' opinion, the other was to assess opinion of the staff. The internal consistency of the latter was 0.76. Data were analyzed by frequencies, means, and standard deviations.

The result of this study can be illustrated as follows. Evaluation of opinion both group of the head and staff of the program and forth year nursing students were at a high level. Students desired characteristics as a result of this program were reported as very good level. The characteristics were: 1) respect of value and dignity of their own and others, 2) politeness and enthusiastic manner, 3) moral and ethical awareness, 4) community involvement, 5) service mind, 6) being a good member of professional associations, and 7) being a good citizen ($\bar{X} = 4.31 - 4.34$, S.D = 0.56 - 0.59). The only domain that was rated at good level was critical thinking and self-improvement continuously ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 0.57). The overall scores were 4.30 and standard deviation of 0.58 which demonstrated very good scores for desired characteristics.

The results showed that this training program had a potential to develop nursing students' characteristics. However, experimental research is needed to investigate effectiveness of the program.

Keywords : 1, Evaluating 2, Moral and Ethic program 3, Nursing student 4, Nursing college

---

* This research was funded by the Boromarajonani Nursing College at Phayao

** Registered Nurse (Senior Specialist), Boromarajonani Nursing College at Phayao

*** Director of Boromarajonani Nursing College at Phayao

**** Registered Nurse (Senior Specialist), Boromarajonani Nursing College at Phayao

***** Medical Physician (Senior Specialist), Hospital Health Promotion, Chiang Mai

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการสื่อสารทั่วทุกส่วนของโลกสามารถติดต่อกันในเวลาอันสั้น ซึ่งส่งผลให้เยาวชนเกิดการรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตของเพื่อนร่วมโลกและถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตนโดยขาดการวิเคราะห์ถึงความเป็นมาและเหตุผลที่แท้จริงอย่างถูกต้อง จนทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลง ไปจากความเรียบง่ายไปบริบูรณ์ไปสู่ความซับซ้อนสับสน มีการแข่งขันทุกแง่มุม ผู้คนจะมุ่งเน้นประกอบอาชีพหรือทำงาน เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงชีพและสามารถซื้อวัตถุได้ตามปรารถนา ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงประกอบอาชีพการงานเพื่อเศรษฐกิจของตนเอง และครอบครัว ผู้ใหญ่ไม่มีเวลาให้การอบรมดูแลเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทุกสมัยที่ผ่านมามุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีความรู้คุณธรรม สามารถนำไปปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างมีความสุขเกิดประโยชน์ทั้งตนเองและส่วนรวม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) นั้น มีวิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับการมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society) การพัฒนาด้านจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็ก และเยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 3 มีจุดมุ่งหมายว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 23 ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาว่าการศึกษาทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และ

การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาและยังเกี่ยวเนื่องมาถึงการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับแผนการพัฒนาศึกษา ระดับอุดมศึกษา (2551-2565) มีวิสัยทัศน์ว่า สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มุ่งตอบสนองผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุเพื่อรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบนำไปสู่การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบปฏิรูป เป็นหัวใจของการพัฒนา คนเพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

แนวคิดพัฒนาการของวัยรุ่น ถือเป็นวัยที่สำคัญของชีวิตจะพบการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ซึ่งต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2552)¹ จากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erikson (อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545) ได้แบ่งชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเป็น 8 ขั้นตอน อธิบายว่า วัยรุ่นช่วงอายุประมาณ 13-20 ปี อยู่ในขั้นที่ 5 ของพัฒนาการของมนุษย์ คือเป็นช่วงวัยของการพบอัตลักษณ์แห่งตน ขัดแย้งกับการไม่เข้าใจตนเอง ระยะนี้เป็นขั้นตอน ความขัดแย้งทางสังคม และจิตใจของมนุษย์มากที่สุด Erikson เชื่อว่าเป็นช่วงวิกฤตของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ ถ้าหากไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤตให้

ลู่ลงได้ วัยรุ่นผู้นั้นก็จะกลายเป็นวัยรุ่นที่มี
 อัตลักษณ์อันสืบสาน และกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มี
 บุคลิกภาพไม่มั่นคงการแก้ไขโดยวัยรุ่นจะต้อง
 ผสมผสานลักษณะเฉพาะตน ในแง่มุมต่างๆ
 ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของครอบครัว
 วัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม การพัฒนาคนที่
 สมบูรณ์ของวัยรุ่น การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง
 เช่น เขาใจ จุดด้อย จุดเด่นของตน มีความรู้สึก
 จงรักภักดีต่ออุดมคติ ศาสนา วัฒนธรรม มีปรัชญา
 ชีวิตของตน มีการยอมรับตนเองเป็นต้น ซึ่งส่งผล
 ให้คลายความสับสนในตนเอง จะช่วยให้พ้นช่วง
 วิกฤตในชีวิตไปด้วยดี (Erikson อ้างถึงใน ศรีเรือน
 แกวกังวาน, 2545)² ซึ่งการพัฒนาทางจริยธรรม
 ของวัยรุ่น ช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มมีความรู้สึก
 ด้านศีลธรรม ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเองไป
 เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ของสังคมว่า
 ถูกต้องหรือมีคุณธรรมหรือไม่ หากมีพฤติกรรมผิด
 จากค่านิยมของสังคมนั้น จะรู้สึกละอายใจ เริ่มรู้จัก
 ผิดชอบชั่วดี มีความยับยั้งชั่งใจ การพัฒนา
 จริยธรรมจะได้รับการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น
 ตอนปลาย จริยธรรมของวัยรุ่นเกิดขึ้นภายใต้
 ขอบเขต กฎเกณฑ์ของสังคมที่บุคคลนั้น เป็น
 สมาชิก ซึ่งค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่น จะไม่อยู่
 คงที่ แต่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตามขอบเขตของ
 วัยรุ่น ที่สัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่แตกต่างวัยรุ่น
 เรียนรู้ค่านิยมมาจากทางบ้านด้วย ซึ่งบุคคลที่มี
 อิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมเกิดขึ้นจากการ
 สั่งสอนของบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือสังคมรอบ
 ข้างทั้งทางตรง ทางอ้อม โดยเฉพาะการอบรม
 เลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึก
 และพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น³

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา
 โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญทั้ง
 ในการแก้ปัญหา และการปลูกฝังคุณธรรม
 จริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา แต่ในปัจจุบัน

การอบรมสั่งสอนวิชาการในโรงเรียน และสถาบัน
 การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหลาย ส่วนใหญ่มัก
 จะมุ่งเน้นสอนเฉพาะเนื้อหาวิชานั้นๆ โดยไม่ได้
 สอดแทรกความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมไปด้วยเลย
 เนื่องจากมีลักษณะเป็นนามธรรมลึกซึ้งปฏิบัติ
 ตามได้ยาก หากผู้สอนเองไม่สามารถปฏิบัติตามที่
 สั่งสอน แล้วก็ยากนักที่จะได้รับความเคารพ
 นับถือ ศรัทธาอย่างแท้จริง สำหรับหลักสูตรที่
 เปิดสอนในวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี พะเยา
 ได้มีการระบุนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรม และ
 จริยธรรมในหลักสูตรด้วยโดยจัดการเรียนการสอน
 ในรายวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายทางการแพทย์
 และมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมใน
 รายวิชาอื่นๆ ด้วย

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา
 โดยงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้จัดโครงการ
 ปฏิบัติธรรม ให้แก่นักศึกษาหลักสูตรพยาบาล
 ศาสตร์บัณฑิต เนื่องด้วยเป็นสถาบันการศึกษาที่
 ผลิตบัณฑิต ซึ่งจะต้องไปทำหน้าที่เกี่ยวกับ
 ชีวิตมนุษย์จึงจำเป็นต้องเน้นในเรื่องการเสริมสร้าง
 ให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และจบเป็นบัณฑิต
 ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทุกปีได้มีการจัดการ
 อบรม คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา ทุกชั้นปี
 โดยจะให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนดการ
 ของแต่ละชั้นปี ซึ่งวางแผนไว้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา
 มีการประสานกับกลุ่มงานวิชาการเรื่องตาราง
 การเรียนการสอน และใช้สถานที่ในวัดที่เงียบสงบ
 เริ่มกิจกรรมตั้ง 04.00 น. จนถึง 22.00 น. ใช้เวลา
 ประมาณ 3-5 วัน มีพระวิทยากรที่มีประสบการณ์
 มาให้การอบรมเช่น พระอาจารย์ชาชูชัย อธิปัญโญ
 พระมหาวิเชียร ชินวังโส สลับสับเปลี่ยนกัน
 ในแต่ละปีจากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา
 ลึกกว่าปีมีการประเมินผลเฉพาะด้านความ
 พึงพอใจของผู้รับการอบรมเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเกิด
 แรงจูงใจที่จะประเมินโครงการปฏิบัติธรรมของ

นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา โดยเน้นที่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นปีที่ผ่านการอบรมในโครงการมาแล้วอย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง (ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3) รวมครั้งนี้ด้วยเป็นครั้งที่ 4 ซึ่งการจัดโครงการในแต่ละชั้นปี จะกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสมรรถนะของชั้นปีนั้น โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีพีพี (CIPP Model) ของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam)⁴ ทั้งนี้เพราะเป็นรูปแบบในการประเมินที่ครบกระบวนการทั้ง 4 ด้าน คือ 1. การประเมินด้านบริบท 2. ปัจจัยการดำเนินโครงการ 3. กระบวนการดำเนินโครงการ และ 4. ผลการดำเนินโครงการ เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการดำเนินโครงการตลอดทั้งเป็นสารสนเทศที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ และความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบรับตัวบ่งชี้คุณภาพด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การประเมินโครงการปฏิบัติการธรรมในภาพรวมของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา (นักศึกษาผ่านการอบรมมาแล้วตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4) มีวัตถุประสงค์การประเมินดังนี้

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยการดำเนินโครงการ
3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ
4. เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินโครงการปฏิบัติการธรรมในรูปแบบซีพีพี (CIPP Model) ของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C)

เป็นการประเมินก่อน ที่จะลงมือดำเนินการโครงการปฏิบัติการธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล การประเมินความสอดคล้องของโครงการ และ นโยบายของวิทยาลัย รวมทั้งพิจารณาความจำเป็น จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของระยะเวลาของโครงการ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation: I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมความเพียงพอของทรัพยากร เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ตลอดจนพระวิทยากร ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการทำงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P)

ส่วนนี้เป็นประเมินเพื่อ

3.1 หาขอบพร้อมของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้นๆ เช่น พิจารณาการออกแบบโครงการว่ามีความชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงประเมินว่าวิทยากรสามารถใช้สื่ออุปกรณ์นำเสนอเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีการประเมินขั้นตอนการดำเนินงานและนำไปประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพ

3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อ การพัฒนางานต่างๆ เช่น ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการวางแผนประเมินความพร้อมของคณะกรรมการ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น เช่น เป้าหมายได้มีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของตนและนำไปใช้แก้ปัญหาในการทำงาน การดำรงชีวิตหลังจากการเข้ารับการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจความหมายของธรรมการทำหน้าที่ของชาวพุทธ สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบ การจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีการประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในภาพรวม ซึ่งจะนำมาเป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมโครงการ ฝึกอบรมตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 รวมทั้งยังเป็นการพิจารณาในประเด็นของการขยับ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดำเนินโครงการ ได้แก่ คณะกรรมการจัดการอบรมซึ่งได้แก่ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ และผู้ที่ได้รับผลจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง คือคณะกรรมการจำนวน 15 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 85 คน เฉพาะนักศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธ เพราะในหลักสูตรนี้ ยังมีนักศึกษาจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 50 คน และมีนักศึกษานับถือศาสนาคริสต์ประมาณ 12 คน ซึ่งทาง

วิทยาลัยได้จัด โครงการอบรมแยกตามศาสนา ให้ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ทุกปี

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเครื่องมือ ผู้ประเมินตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบ ฉบับที่ 1 และ 2 เป็นเบื้องต้น แล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้ประเมินนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งภาษาและเนื้อหาให้มีความถูกต้องเหมาะสม

การตรวจสอบความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 เท่ากับ 0.76

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

3.1 ขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนพร้อมชี้แจงว่าการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นการประเมินในภาพรวม นักศึกษาผ่านการเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4) จะไม่มีผลต่อคะแนนรายวิชา หรือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์และบุคลากร

3.2 เก็บข้อมูลทันทีที่โครงการเสร็จสิ้น

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ภายหลังจากเขียนรายงานการวิจัยเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างทันที

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินของคณะกรรมการดำเนินงาน

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมพบว่าระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D. = 0.74)

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่าระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D. = 0.86)

1.3 ด้านกระบวนการพบว่าระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, S.D. = 0.75)

1.4 ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, S.D. = 0.70)

2. การประเมินโครงการปฏิบัติการประเพณีของผู้เข้ารับการอบรมได้ผลเช่นเดียวกับการประเมินในคณะกรรมการดำเนินงาน

3. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ซึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติการ ในภาพรวมตั้งแต่อยู่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีละ 1 ครั้ง สรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ซึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติการ ในภาพรวมตั้งแต่อยู่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ปีละ 1 ครั้ง

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
รวมทั้ง 8 ด้าน	4.30	0.58	มากที่สุด
1. เคารพในคุณค่า สักดิ์ศรี และความเป็นปัจเจก ทั้งของตนเองและผู้อื่น			
1. ท่านปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค ตามสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพของบุคคล	4.41	0.61	มากที่สุด
2. ท่านปฏิบัติกรพยาบาลด้วยความมีสติตระหนัก ในคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.32	0.59	มากที่สุด
3. ท่านเก็บรักษาเรื่องส่วนตัวของผู้รับบริการไว้ เป็นความลับ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้นั้นหรือ เมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย	4.28	0.57	มากที่สุด
รวม	4.34	0.59	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	รวมทั้ง 8 ด้าน	4.30	0.58	มากที่สุด
3. ทำนปฏิบัติทหารพลัดบ้านได้โดยใช้ส้วมส่วนตัวอ่อนหวานรวม	4.34	0.68		มากที่สุด
3. คิดอย่างไรมีวิชาเรียนภาคกลางสัปดาห์ 5 วัน และพัฒนา	4.31	0.59		มากที่สุด
5. ทำนเรียนอย่างตั้งใจ รื้อวัน และปฏิบัติงาน	4.27	0.65		มากที่สุด
1. ทำนเกิดปัญหาที่คิดค้นสิ่งสั้นทางของหน้าด้วยปัญญา	4.34	0.63		มากที่สุด
มีสิ่งไหนอันจุกจุกเสียใจกับอาจารย์ผู้สอนประกอบ	4.37	0.60		มากที่สุด
3. ทำนทำสิ่งที่ไม่ควรทำกับเพื่อนที่เรียนด้วยกัน	4.34	0.57		มากที่สุด
2. ทำนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีความพอใจอยู่เสมอ	4.16	0.60		มาก
3. ทำนทำสิ่งที่ไม่ควรทำกับเพื่อนที่เรียนด้วยกัน	4.23	0.55		มากที่สุด
4. ทำนหมั่นศึกษาหนักที่ทางที่อยู่ด้วยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.33	0.57		มากที่สุด
6. ทำนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเลือกวิธีแก้ปัญหา				
1. ทำนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเลือกวิธีแก้ปัญหา	4.13	0.59		มากที่สุด
2. ยึดมั่นในคุณธรรมวินัยที่เรียนทั้งปวงปฏิบัติจนชำนาญ	4.15	0.57		มาก
4. ทำนหมั่นศึกษาหนักที่ทางที่อยู่ด้วยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.35	0.56		มากที่สุด
2. ทำนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเลือกวิธีแก้ปัญหา	4.35	0.62		มากที่สุด
3. ทำนหมั่นศึกษาหนักที่ทางที่อยู่ด้วยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.37	0.55		มากที่สุด
4. ยึดมั่นในคุณธรรมวินัยที่เรียนทั้งปวงปฏิบัติจนชำนาญ	4.26	0.60		มากที่สุด
3. ทำนหมั่นศึกษาหนักที่ทางที่อยู่ด้วยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.39	0.56		มากที่สุด
2. ทำนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจเลือกวิธีแก้ปัญหา	4.35	0.62		มากที่สุด
3. ทำนหมั่นศึกษาหนักที่ทางที่อยู่ด้วยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.30	0.57		มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
รวมทั้ง 8 ด้าน	4.30	0.58	มากที่สุด
7. เป็นสมาชิกที่ดีของวิชาชีพ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม			
1. ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติภารกิจอันชอบธรรม	4.33	0.57	มากที่สุด
2. ท่านศรัทธา สนับสนุน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมแห่งวิชาชีพ	4.29	0.56	มากที่สุด
3. ท่านประกอบวิชาชีพโดยมุ่งส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์	4.29	0.58	มากที่สุด
4. ท่านเข้าใจและถือปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบตามหลักการแห่งวิชาชีพการพยาบาล	4.27	0.59	มากที่สุด
5. ท่านอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ	4.26	0.60	มากที่สุด
6. ท่านพัฒนาความรู้ และวิธีปฏิบัติให้ได้มาตรฐานแห่งวิชาชีพ	4.24	0.53	มากที่สุด
7. ท่านพึงเผยแพร่ชื่อเสียงและคุณค่าแห่งวิชาชีพให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม	4.22	0.54	มากที่สุด
8. ท่านรับผิดชอบร่วมกับประชาชนในการริเริ่มสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสันติสุข และยกระดับคุณภาพชีวิต	4.22	0.52	มากที่สุด
รวม	4.27	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อภิปรายผล	ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่าระดับความคิดเห็นต่อตัวแปรด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95, S.D.=0.86$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วิทยาลัยมีวิธีการอบรมใน 30 ศึกษานำเข้า 0.56 พัฒนาหรือที่พูด
ผลการวิจัยแยกอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้	
8. เป้าหมายของงานที่จัดทำขึ้น	
1. ทำหน้าที่ช่วยการวิจัยทางชาติพันธุ์ของกรมเชิงวิชาชีพทั้ง 8 ด้าน	
1. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและค่านิยมของบุคลากร	
2. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร	
1. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล	
3. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน	
และจัดทำรายงานผลการวิจัยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน	
2. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
ในหน่วยงานและศึกษารูปแบบที่มีประสิทธิภาพ	
3. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
1. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
2. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
3. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
4. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
5. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
6. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
7. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
8. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
9. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
10. ทำหน้าที่ช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ	
วิทยาลัยมีวิธีการอบรม	
ใน 30 ศึกษานำเข้า 0.56 พัฒนาหรือที่พูด	
มีความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ย	
สูงสุด ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.65$) อันดับ 1 ในการ	
จัดโครงการอบรมแต่ละครั้งเราจะต้องปรับเปลี่ยน	
เนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการของนักศึกษา	
วิทยาลัยการหลักเป็นพระวิทยากรที่มีความรู้ และเป็น	
ผู้ที่มีความยืดหยุ่น บุคลิกน่าเลื่อมใส ผู้เข้ารับ	
อบรมจึงเกิดอารมณ์พึงพอใจมากที่สุด	
4.31 ด้านกระบวนการพัฒนาบุคลากร	
คิดเห็นต่อตัวแปรด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ย	
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93, S.D.=0.75$)	
เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กิจกรรมภายใน	
กระบวนการดำเนินงานสามารถนำไปสู่การ	
สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมได้มากที่สุด	
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.21, S.D.=0.80$) สำหรับ	
ตัวแปร ที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน	
4.46 0.59 มากที่สุด	
4.41 0.58 มากที่สุด	
4.41 0.58 มากที่สุด	

การดำเนินการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.76$) อธิบายได้ว่า เราจะใช้ผลการประเมินความพึงพอใจของโครงการที่ผ่านมาปรับปรุงการจัดครั้งต่อไป ซึ่งพบข้อบกพร่องคือขาดการประเมินที่เน้นการซักถามจากผู้เข้อบรม ทำให้ผลการประเมินค่อนข้างต่ำ

ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.70$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือท่านเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมว่ามีความจำเป็นต่อวิชาชีพการพยาบาลมาก ($\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.50$) อธิบายได้ว่าในจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล เน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมเพราะเป็นวิชาชีพที่กระทำกับชีวิต ผู้ซึ่งมีความตระหนักด้านคุณธรรมจริยธรรมสูง การปฏิบัติงานน่าจะได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด สำหรับตัวแปรผลจากการเข้าร่วมการอบรมทำให้ท่านสามารถจัดการกับอารมณ์ได้รวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.53, 0.66$) อธิบายได้ว่า จากพัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์ไม่คงที่ ซึ่งเมื่อเขารับการอบรมด้วยระยะเวลาค่อนข้างสั้น การสอนเรื่องการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง จึงไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งในการเข้อบรมจะมีการสอนการจัดการกับอารมณ์ 2 วิธี คือ 1) แบบสมถะเป็นการเจริญสมาธิภาวนา เป็นการทำความสงบของจิตใจ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันของจิตใจให้มีคุณภาพของจิตดีพอที่ จะให้ตั้งมั่นไม่ซัดส่ายเมื่อเจออารมณ์ที่เข้มากระทบ เช่น การมีสติรู้ลมหายใจเข้-ออก จนจิตตั้งมั่นเป็นสมาธิ ความโลภ โกรธ หลงก็ไม่สามารถแทรกแซงเข้ามาก่อตัว ทำร้ายจิตใจได้เนื่องจากจิตใจมีความเกาะเกี่ยวแนบอยู่กับลมหายใจเข้-ออก อย่างเป็นสมาธิ โดยธรรมชาติของจิตแล้วจะรับอารมณ์เพียงอารมณ์เดียวในแต่ละขณะ ดังนั้น สถานะนี้จึงเป็น

สภาวะที่ปราศจากการถูกรบกวนง้าของกิเลส เป็นการชั่วคราว ถือว่าเป็นการจัดการกับอารมณ์ชั่วคราวเท่านั้น 2) แบบการเจริญภาวนา เป็นวิธีที่รับรู้อารมณ์ที่เข้มากระทบตามความเป็นจริง โดยการหมั่นเจริญสติอันเป็นไปในภายในใจ ไม่มีการส่งออกนอกไปรับรู้เรื่องต่างๆ นอกภายนอกใจ โดยมีฝั่งการเรียนรู้อยู่ที่กายของผู้ฝึกเวทนา (ความรู้สึก) ของผู้ฝึกอารมณ์ที่เข้มากระทบ เช่น จิตมีระคะ โทสะ โมหะ อันเกิดขึ้นความเป็นจริง ณ ขณะนั้น คือเรียนรู้สภาวะธรรมอันแสดงความเปลี่ยนแปลง เช่น ความไม่เที่ยง ความถูกบีบคั้นทนอยู่ไม่ได้ ความไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวเราของเรา อันเป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นกับกายกับใจของเราเอง เช่น เมื่อเดินไปเจอบุคคลที่ไม่พอใจ เรามักจะมองบุคคลผู้นั้นด้วยความขุ่นเคืองแต่ถาเรามาเจริญวิปัสสนาแล้ว เราจะยอนกลังมาดูความขุ่นที่เกิดขึ้นกับใจของตัวเอง แทนที่บุคคลที่ทำให้เกิด หรือเมื่อเจอสิ่งของที่อยากได้ อันมีแรงบีบคั้นให้เข้ไปดู เมื่อเห็นของสิ่งนั้น ธรรมคาแล้วบุคคลทั่วไปก็จะยึดถือ กระทำให้สมอยากเพื่อจะได้สิ่งนั้นมาแต่สำหรับผู้เจริญสติ จะยอนดูใจตนเองที่มีความอยากเกิดขึ้นตามความเป็นจริงอย่างตั้งมั่น และเป็นกลางเมื่อมีเหตุเหมาะสมที่จะซื้อจึงจะซื้อไม่ได้ซื้อเพราะความอยากแต่ซื้อมาเพราะมีเหตุผลสมควร นอกจากนี้สามารถให้หลักอริยสัจสี่ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาอธิบายได้สำหรับแนวทฤษฎีทางตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับอารมณ์ ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ฟรอยด์ (Freud, 1856-1939) ที่เสนอเกี่ยวกับ Id ว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด แต่เป็นส่วนจิตไร้สำนึกมีหลักการที่จะสนองตาม ความต้องการของตนเองเท่านั้น เอาแต่ได้อย่างเดียว Id จะผลักดันให้ Ego ประกอบในสิ่งต่างๆ ตามที่ Id ต้องการ Ego เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจาก การได้ปฏิสัมพันธ์กับ

โลกภายนอก ซึ่งบุคคลปกติก็คือ การที่ Ego สามารถปรับตัวให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของ Id โลกภายนอก และ Superego คือใช้หลักแห่งความเป็นจริง superego เป็นมาตรฐานจริยธรรม คอยบอกว่าจะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ เป็นสถานะที่บุคคลคนหนึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมสูง จะทำสิ่งใดก็คิดพิจารณาแล้วว่าไม่เกิดผลกระทบกับผู้อื่น ซึ่งระบบทั้ง 3 สามารถนำมาจัดการกับอารมณ์ได้ ซึ่งการจัดการกับอารมณ์เชิงพหุกับทฤษฎีจิตวิทยา มีความคล้ายกัน แต่นักจิตวิทยาที่โด่งดังอย่าง ซิกมันด์ ฟรอยด์ ก็ได้กล่าวยกย่องไว้ว่า “ในบรรดานักจิตวิทยาทั้งหลายยกให้พระพุทธเจ้าเป็นบิดาแห่งวงการจิตวิทยาโลก”

ผลการประเมินโครงการปฏิบัติธรรมของนักศึกษา

ผลการประเมินพบว่า ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.91$) ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเห็นวาทวิทยาลัทธิมีบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บัณฑิตสาขาการพยาบาล ($\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.72$) เนื่องจากวิทยาลัยมีนโยบายหลักในการให้นักศึกษา ทุกชั้นปีได้เข้าร่วมโครงการ และอาจารย์เจ้าหน้าที่ก็เห็นความสำคัญสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) มีวิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับการมุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

ด้านปัจจัยนำเขา มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.82$) ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านวิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.67$) ในการจัดโครงการอบรมแต่ละครั้ง เราจะปรับเปลี่ยน คณะวิทยากรตามความเหมาะสม เนื่องจากวิทยากรหลัก เป็นพระวิทยากรที่มีความรู้ และเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น บุคลิกน่าเลื่อมใส

ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.59$) ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมภายในกระบวนการดำเนินงาน สามารถนำไปสู่การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.58$)

ด้านการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.62$) ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือ การอบรมก่อให้เกิดสมาธิ ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.62$) อธิบายได้ว่าในกระบวนการของโครงการเน้นการพิจารณาตนเองได้ปฏิบัติในสถานที่สงบ ส่วนใหญ่จึงเกิดสมาธิ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำมาปรับใช้ในการเรียน การทำงาน และในชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา ที่เป็นผลจากการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมในภาพรวมตั้งแต่อยู่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (ตามตารางที่ 1) ภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.58$) โดยเฉพาะรายชื่อเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ท่านมุ่งค้นหาสาเหตุของปัญหาแล้วหาแนวทางแก้ไข โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ มาประกอบในการคิดไตร่ตรอง ก่อนจะตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.53$) สำหรับรายชื่อนี้เป็นสิ่งที่ต้องตระหนักให้ตลอดในการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติจึงได้ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด และรายด้านท่านปฏิบัติ การพยาบาล โดยใช้ถ้อยคำสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะมีค่าเฉลี่ย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.58$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิลเลียม วิกุกตายน (2540)⁵ พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมโปรแกรม รูปแบบการฝึก

เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวาจา ส่งผลให้ มีทักษะการสื่อสารทางวาจาหลังการทดลอง มากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งถ้านักศึกษาพยาบาลได้เข้าร่วมฝึก จะส่งผลให้การฟ้องร้องเรื่องการสื่อสารทางวาจาลดลงในช่วงหลังจากจบมาทำงาน และส่งเสริมภาพลักษณ์ของพยาบาลให้ดีขึ้น สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านท่านหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมาย ($\bar{X}=4.15$, S.D. =0.57) อธิบายได้ว่า เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เนื้อหาวิชา และการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างหนัก และต้องใช้เวลาทำ ทำให้นักศึกษาไม่ค่อยมีเวลาในการศึกษาหาความรู้อื่นเพิ่ม ดังนั้นสถาบันการศึกษาทุกแห่ง ควรมีการจัดการกิจกรรมด้านจริยธรรม คุณธรรมให้แก่นักศึกษา ซึ่งผู้ปกครองคิดว่า ครูควรเป็นผู้มีหน้าที่ ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชนมากที่สุด รองลงมาคือแม่ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนควรทำในรูปแบบการอบรมสั่งสอนมากที่สุด รองลงมาทำเป็นแบบอย่าง ควรเริ่มปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน ตั้งแต่ก่อนอนุบาลมากที่สุด รองลงมาอนุบาลและประถมศึกษา ผู้มีหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควร มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบอย่างที่ดี และพฤติกรรมของพ่อแม่ มีบทบาทต่อเยาวชนมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อน จากการศึกษาทัศนะของตนเองที่มีต่อการศึกษา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ของ ผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จำนวน 14 ด้าน คือด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการประหยัด ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านการละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน ด้านความรักสามัคคี

ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านความอดกลั้น การอดออม มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก⁷

ข้อเสนอแนะและการนำผลการประเมินไปใช้ ผลการศึกษาข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด สำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ของ คณะกรรมการ

ด้านปัจจัยการดำเนินโครงการ 1) ควรมี การเตรียมความพร้อมของทีมงาน และกิจกรรมต่างๆ ก่อนที่จะดำเนินโครงการ 2) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการอบรม ควรจะเปิดโอกาสให้ เข้าร่วมอย่างเต็มที่ เพราะบางคนต้องการเป็นผู้เข้ารับการอบรม สำหรับคนที่เป็นกรรมการก็ให้ ช่วยอำนวยความสะดวก รอบคอบไปควรจะได้ เป็นผู้เข้ารับการอบรมอย่างเต็มที่ 3) ควรเปลี่ยน วิทยากรเพื่อไม่ให้ซ้ำเดิม ซึ่งทำให้เกิดการ เบื่อหน่าย 4) ควรจะให้วิทยากรเปลี่ยนรูปแบบ การอบรมบาง ถ้าเป็นวิทยากรคนเดิมก็ขอให้ ปรับเปลี่ยนกิจกรรม และสื่ออุปกรณ์ เช่น คู่มือ ฟังเพลง ก็ให้เปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ๆ ด้วย และ 5) การจัดอบรมเป็นสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อ ผู้เข้าร่วม แต่บางครั้งการจัดอบรมตรงกับตาราง เรียนปกติ ทำให้ต้องจัดการเรียนการสอน นอกเวลา

สำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ของนักศึกษา

ด้านปัจจัยการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ควรมี การเตรียมความพร้อมของทีมงาน และกิจกรรม ต่างๆ ก่อนที่จะดำเนินโครงการ 2) เป็นโครงการที่ดี ควรจะจัดต่อเนื่องตลอดไป ด้านปัจจัยการ ดำเนินงาน ได้แก่ 1) ระยะเวลาในการจัดการอบรม ให้กับนักศึกษา แต่ละรุ่นควรจัดระยะเวลาให้ เท่ากัน 2) ต้องประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายวิชาการ ตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อที่จะได้ประสาน กับครูผู้สอนในวิชาต่างๆ ที่นักศึกษาต้องหาเวลา

เรียนชดเชย 3) ควรจะจัดแบ่งเวลาในแต่ละช่วงกิจกรรมให้เหมาะสม 4) ผู้ที่สนใจหลักสูตรการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดกว่านี้ ควรจะจัดโครงการเฉพาะกลุ่มที่สนใจ 5) สถานที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม ควรจะใช้เป็นสถานที่ในการปฏิบัติธรรมต่อไป 6) อยากให้จัดกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าการบรรยายอย่างเดียว 7) กิจกรรมส่วนมากอยู่กับที่ การทำให้นั่งนาน ทำให้น่าเบื่อ ควรจะมีกิจกรรมอื่นสอดแทรก เพื่อเป็นการเพิ่มความสนใจแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 8) ควรจะมีกิจกรรมหรือนันทนาการ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ ซึ่งจะเป็นการดึงดูดความสนใจแก่ผู้เข้าร่วมโครงการได้มาก

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรมให้นักศึกษาทุกชั้นปี ปีละ 1 ครั้ง ควรทำการประเมินโครงการให้ครอบคลุมนักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปี เป็นประจำทุกปีในภาพรวม

2) ทำวิจัยเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวัง กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ทุกชั้นปี

3) ควรมีการทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมและปรับปรุงโปรแกรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์.(2550). **พัฒนาการมนุษย์**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2. ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

3. กมลลาศ ภูวนาธิพงษ์. (2552). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการเลี้ยงดูแนวพุทธและพฤติกรรมกตัญญู กตเวทีของวัยรุ่น**.วิทยานิพนธ์, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

4. Stufflebeam, D.L. et. Al. (1971). **Educational Evaluation : and Decision - Making** Itasca. Illinois : Peacock Publishing

5. วิลเลียม วิมุกตายน.(2540). **รูปแบบการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวาจาสำหรับนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์.ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต (สาขาการอุดมศึกษา).มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

6. ชูติมา เศษะปิยวงศ์(2551) **“ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม”** กรุงเทพมหานคร: พีเอลิฟวิง.

7. สุทธิพัฒน์ อมรกุล (2551) **“คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัย อาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี”** ปริญญามหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.